

NORGES HØYESTERETT

Den 14. mai 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Falch og Stenvik i

HR-2024-900-U, (sak nr. 24-067855SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

A

mot

Staten v/Norges Handelshøyskole

(advokat Fredrik Sejersted
v/advokatfullmektig Jon-Christian Rynning)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over lagmannsrettens kjennelse om avvisning av sak om midlertidig forføyning.
- (2) A er student på bachelorstudiet i økonomi og administrasjon ved Norges Handelshøyskole (NHH). Fordi han ikke hadde gjennomført obligatoriske aktivitetskrav, vedtok NHH at A ikke kunne avlegge i eksamen i emnene MET3 og SAM4 høsten 2023 og våren 2024.
- (3) Den 12. februar 2024 begjærte A midlertidig forføyning og fremsatte denne påstanden:
 - «1. Norges Handelshøyskoles vedtak av 6. februar 2024 som fratar saksøker retten til å avlegge eksamen i emnet Internasjonal handel og velferdsteori (SAM4) kjennes midlertidig ugyldig.
 2. Norges Handelshøyskoles vedtak av 30. november 2023 som fratar saksøker retten til å avlegge eksamen i emnet Databehandling for økonomer (MET3), kjennes midlertidig ugyldig.
 3. Midlertidig forføyning gjelder inntil Klagenemnda ved NHH har avgjort saksøkers klager på vedtakene.
 4. Saksøker tilkjennes sakens omkostninger.»
- (4) Staten påstod saken avvist med den begrunnelse at A manglet rettslig interesse i å få forføyning, jf. tvisteloven § 1-3.

- (5) Hordaland tingrett avsa 11. mars 2024 kjennelse med denne slutningen:
- «1. Sak 24-023908TVI-THOD/TVIS avvises.
 2. A pålegges innen to uker fra forkynnelse av denne kjennelsen å erstatte Staten ved Norges Handelshøyskoles sakskostnader med kr. 2 775,–.»
- (6) A anket, og Gulating lagmannsrett avsa 12. april 2024 kjennelse med denne slutningen:
- «1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A 8325 – åttetusentrehundreogtjuefem – kroner til Staten ved Norges Handelshøyskole, innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.»
- (7) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen og saksbehandlingen. Kjernen i As syn er at lagmannsretten har tolket universitets- og høyskoleloven § 3-10 feil når den bygger på at det kreves en søknadsbasert tillatelse for å gå opp til eksamen. Regelen må tolkes slik at den gir studenten en ubetinget rett til å gå opp til eksamen. NHHs vedtak fratar A denne retten. Dersom domstolene slår fast at vedtakene er midlertidig ugyldige, kan A gå opp til eksamen. Dette har A rettslig interesse av å få forføyning for. Han påstår at tingrettens og lagmannsrettens kjennelser oppheves, og at saken hjemvises til tingretten for fortsatt behandling.
- (8) *Staten v/Norges Handelshøyskole* har inngitt tilsvaer med prinsipal påstand om at anken nektes fremmet, subsidiært at den forkastes. Lagmannsretten har korrekt avvist saken. As krav inneholder i realiteten et krav om realitetsavgjørelse. Universitets- og høyskoleloven § 3-10 kan ikke tolkes slik at han har ubetinget rett til å gå opp til eksamen. Dersom domstolene finner at NHHs avslagsvedtak er ugyldige, får ikke A det han reelt sett krever, nemlig rett til å gå opp til eksamen. I så fall må NHH vurdere på nytt om han skal gis tillatelse gå opp til eksamen. Det er med andre ord ikke tale om en forføyning for å hindre at et vedtak iverksettes. A har derfor ikke rettslig interesse i å få forføyning.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (10) Lagmannsretten har avvist forføyningssaken fra tingretten fordi den ikke hører under domstolene. Ankeutvalget har da full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a.
- (11) Lagmannsretten kom til at det ikke kan gis dom for det som «reelt sett» er As hovedkrav, nemlig et krav om å få gå opp til eksamen. Forføyningssaken ble derfor avvist etter tvisteloven § 1-3, jf. § 32-2.
- (12) Ankeutvalget bemerker at A i forføyningssaken har påstått at NHHs vedtak er «midlertidig ugyldig». Selv om A utvilsomt ønsker å oppnå å få avlegge eksamen, er *hovedkravet* her et krav om at vedtakene er ugyldige. Dette er «rettskrav», jf. tvisteloven § 1-3 første ledd. Konsekvensen er at forføyningssaken ikke kan avvises med den begrunnelse at det hovedkravet A vil sikre, ikke er et rettskrav.
- (13) En midlertidig forføyning kan etter tvisteloven § 34-3 første ledd gå ut på «at saksøkte skal unnlate, foreta eller tåle en handling». Både av hensyn til saksøkte og til en mulig

tvangsfullbyrdelse må de pålegg retten gir saksøkte i en forføyningssak, utformes med rimelig grad av klarhet og presisjon. Et *forføyningskrav* som går ut på at vedtakene er «midlertidig ugyldig», slik A har påstått, skaper ingen slik klarhet og krever derfor i tilfellet presiseringer.

- (14) Tvisteloven § 32-5 andre ledd pålegger ikke saksøkeren å oppgi i begjæringen hvilken forføyning han ber om. Det er tilstrekkelig å oppgi hovedkravet og sikringsgrunnen. Forføyningssaken kan derfor ikke avvises med den begrunnelsen at saksøkeren ikke har fremsatt noe forføyningskrav som faller innenfor rammen av § 34-3 første ledd.
- (15) Klargjøringen og presiseringen av hva forføyningskravet i tilfellet skal gå ut på, må derfor skje som ledd i rettens behandling av begjæringen. I et tilfelle som dette, hvor hovedkravet er at et forvaltningsvedtak er ugyldig, kan en slik presisering gå ut på at *iverksettelsen* av vedtaket utsettes, noe som særlig er aktuelt ved tyngende vedtak. En annen presisering kan være at forvaltningen pålegges å *behandle saken på nytt eller innen en viss tid*, noe som særlig er aktuelt i avslagssaker. Men slike forføyninger kan i det konkrete tilfellet enten ikke være til særlig hjelp for saksøkeren eller være uaktuelle av ulike rettslige grunner. Det hører imidlertid til realitetsavgjørelsen å ta stilling til om det foreligger en egnet forføyning å sikre hovedkravet med, jf. blant annet Rt-1993-103 og Rt-1996-342.
- (16) Lagmannsretten kom til at selv om vedtakene som nekter A rett til å avlegge eksamen skulle være ugyldige, har han ingen ubetinget rett til å avlegge eksamen:
- «Eksamensrett i aktuelle fag er uansett betinget av at vilkårene for eksamensrett foreligger, og det er utdanningsinstitusjonen som i hvert fall i første omgang skal prøve om A oppfyller 'andre krav for å gå opp til eksamen', jf. universitets- og høyskoleloven § 3-10 første ledd.»
- (17) Universitets- og høyskoleloven § 3-10 første og andre ledd har denne ordlyden:
- «Den som oppfyller kravene til opptak, jf. § 3-6, og andre krav for å gå opp til eksamen i vedkommende fag eller studium, har rett til å gå opp til eksamen. Dette gjelder også studenter som ikke er opptatt ved faget eller studiet.
- Oppmelding etter denne paragraf kan nektes dersom kandidaten ikke har fulgt obligatorisk undervisning eller gjennomført obligatorisk praksis.»
- (18) Første ledd gir den som fyller vilkårene, «rett» til å gå opp til eksamen. Etter andre ledd kan studentens oppmelding «nektes» av utdanningsinstitusjonen når vilkårene for det er oppfylt. I saken her har NHH nektet A å gå opp til eksamen i emnene MET3 og SAM4, fordi han ikke oppfylte visse obligatoriske arbeidskrav. A har – som grunnlag for sitt hovedkrav om at vedtakene er ugyldige – anført at de aktuelle arbeidskravene ikke lovlig kan stilles.
- (19) Slik utvalget forstår dette, må en student som ønsker å gå opp til eksamen i et fag, sende en oppmelding til institusjonen. Staten har opplyst at institusjonen da ikke treffer positive vedtak som innvilger oppmeldinger. Derimot vil studenten motta vedtak som nekter oppmeldingen, dersom dette er institusjonens standpunkt, jf. § 3-10 andre ledd. Dette innebærer, slik utvalget ser det, at en *utsatt iverksettelse* av NHHs nektelser vil kunne stille A i samme stilling som de studentene som har sendt oppmelding, men ikke blitt nektet å gå opp til eksamen. Det ligger til realitetsbehandlingen av begjæringen å avgjøre om dette er en egnet forføyning til sikring av As hovedkrav.

- (20) For ankeutvalget har A også pekt på at forføyningen kan gå ut på at det *settes en frist* for NHHs klagebehandling av nektelsene. Også dette ligger det til realitetsbehandlingen å avgjøre om er en mulig og egnet forføyning til sikring av hovedkravet.
- (21) Staten har endelig gjort gjeldende at A ikke lenger har *aktuell* interesse i en midlertidig forføyning, jf. tvisteloven § 1-3 andre ledd. Oppmeldingen i emnet MET3 gjaldt eksamen høsten 2023. Det kan dessuten reises spørsmål om det nå er blitt for sent å få en forføyning som kan få virkning for eksamener som holdes våren 2024. Fordi problemstillingen må antas å være tilbakevendende for A, er ankeutvalgets syn at den aktuelle interessen er i behold, jf. blant annet Rt-2006-460 *Brennpunkt*.
- (22) Forføyningssaken må derfor fremmes til behandling i tingretten.
- (23) A har vunnet saken og har krav på dekning av sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Dette omfatter rettsgebyret for anken til både lagmannsretten og Høyesterett, hver på 7 662 kroner. Han har i tillegg krevd dekket kostnader etter rettens skjønn til eget arbeid. Han tilkjennes 7 000 kroner for arbeidet for lagmannsretten og 7 000 kroner for arbeidet for Høyesterett, jf. § 20-5 første ledd tredje punktum. Samlet tilkjennes han 29 324 kroner i sakskostnader.
- (24) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

1. Begjæringen om midlertidig forføyning fremmes til behandling i tingretten.
2. I sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett betaler staten v/Norges Handelshøyskole til A 29 324 – tjuenitusedreogtjuefire – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Ingvald Falch
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)